

‘Het gaat erom dat je heel dichtbij kijkt en daarna pas van veraf.’

Werken met en vanuit het concept culturele leerecosystemen is meer dan een mooie metafoor. Deze manier van kijken kan ook in de praktijk vorm krijgen, maar dan moet je er wel wat voor doen.

In een korte interviewreeks spreken we met een aantal mensen uit de praktijk die werken en denken vanuit een visie op culturele leerecosystemen. Dat hoeft niet altijd een koploper te zijn. Het gaat om experimenteren, innoveren en inspireren om zo de verbinding te maken tussen theorie en praktijk.

Maike Haas, FluXus

‘Ik begon ooit met het concept leerecosystemen met erfgoed als vertrekpunt. Daarin keek ik vanuit het perspectief dat iedereen erfgoed heeft: van je eigen familiefoto tot een tomatensoecept. Het is iets wat je kunt delen vanuit jezelf. Als je zo kijkt, dan start je vanuit een ander perspectief met erfgoed. Je kijkt niet enkel naar wat collectief als waardevol wordt gezien, maar je kijkt ook naar wat voor het individu belangrijk is. Daar is vervolgens het zaadje bij mij geplant: het startpunt is niet het collectieve, maar het individuele. Vanuit dat perspectief begin je en vanuit die filosofie werk ik eigenlijk altijd. Echt kijken wat en wie ons startpunt is.

‘Wij kijken vanuit het perspectief van dichtbij, om de hoek, in de buurt. Dat is tenslotte waar kinderen opgroeien. Vanuit dat vertrekpunt gaan we vervolgens samenwerkingen aan. We zetten echt in op co-creatie. Neem als voorbeeld Cultuureducatie met Kwaliteit: we werken daarin samen met lokale kunstvakdocenten. Alle scholen die deelnemen hebben een eigen visie op de samenwerking met kunstvakdocenten. Vervolgens zoeken we gezamenlijk uit wat die scholen en leerlingen willen. Niet vanuit het aanbod, maar we kijken samen naar de vraag van onderop. We zoomen in op wat er in de wijk en school gaande is: welke problemen spelen er en hoe ziet je lokale context eruit? Dat is heel erg op maat en echt een ander vertrekpunt.

‘Die manier van werken spreekt kunstvakdocenten vaak erg aan. Werken vanuit je eigen creativiteit is voor hen heel herkenbaar. Aan de andere kant is het ook een verandering van werken, zeker als mensen heel aanbodgericht georganiseerd zijn. Uiteindelijk werkt het heel goed. Het is een succesvolle manier om tot de eigenheid van leerlingen te komen. En zoals ik aangaf: dat is voor iedereen wennen. Ook voor de scholen, want die moeten het ook kunnen loslaten. Zeker in de hectische periode waarin scholen nu zitten is dat soms lastig, maar uiteindelijk ervaren ze het als positief en willen mensen ermee doorgaan.’

‘Je moet het gewoon doen, zo krijg je dat voor elkaar.’

Werken vanuit het concept leerecosystemen

‘Je moet onafhankelijk zijn, dat was sinds Cultuureducatie met Kwaliteit 2 een harde knip. We hebben nu echt een advies- en ondersteuningsrol. Daarin zijn we heel duidelijk. Ook moet je heel duidelijk zijn in waar je voor staat. En natuurlijk moet je het allemaal aan de achterkant organiseren. ‘Niet alles gaat zo goed, trouwens. Er zit nog een gat tussen het georganiseerde schoolse aanbod en wat daarbuiten gedaan wordt. Dat heeft ook met onze beschikbaarheid te maken: we hebben maar een beperkte hoeveelheid tijd en mensen. Leerkrachten moeten dus echt verbonden zijn aan het

project. Zien zij ergens een vonk bij een leerling, dan moeten ze dat bij ons aangeven zodat we dat vonkje gezamenlijk kunnen aanwakkeren. We werken samen met ouders, de sociale wijkteams en de combinatiefunctionaris. Het is heel belangrijk om het netwerk in kaart te brengen. Zodat het kind zich, zodra we de vonk zien, kan ontwikkelen. Dat moeten we nog veel meer integraal aanpakken, maar we zetten er zeker stappen in.

‘Die integrale aanpak maakt dat mensen ook over hun eigen schaduw durven te stappen. Pas dan kun je echt contextgericht werken en op de behoefte van de leerling inspelen. En heb je zoveel mogelijk impact. Integraal werken zorgt er ook voor dat we met heel diverse partners samenwerken, soms ook heel onverwachts. Zij reageren weleens: “oh, kan je dat ook met cultuur?” Daar slaan ze op aan en vervolgens gaan we aan de slag. Maar nog niet iedereen ziet de waarde van cultuur en daar blijven we telkens voor werken. Al moet je ook opletten dat we geen duizendingendoekje worden.’

‘Het is echt een manier van werken die wij hebben omarmd. Je moet het wel stap voor stap doen; niet te rigoureu want dan krijg je mensen niet mee. Wij hebben dat langzaam in balans moeten brengen. Mensen moeten het namelijk ook wel echt willen.’

Belangrijke ingrediënten voor een goede samenwerking

‘Kijk vooral wat er al aanwezig is. Het is niet interessant om te zeggen: “dit is nu het culturele netwerk”. Je moet aansluiten bij plekken, initiatieven en bestaande structuren waar mensen al bij elkaar komen. Wees niet bang om heilige huisjes af te breken en stap over je eigen schaduw heen. Soms is het nodig om verder te kijken dan het traditionele aanbod dat we kennen. Zoek je andere dingen of kwaliteiten, erken dat dan. Dat vraagt om een andere blik, wat soms weerstand oproept. Maar daar gaat het niet om. Het gaat niet altijd om het perfect aanleren van een bepaalde greep of danspas; het gaat om verbinding of een eerste culturele ontmoeting. Bied andere mensen daarvoor de ruimte. Dat blijft soms wel een ding. Als we het samenvatten zijn de belangrijke ingrediënten:

- 1 Stap over je eigen schaduw en sta open voor ontmoeting;
- 2 Wees onafhankelijk en zorg dat je daarmee ook betrouwbaar bent;
- 3 Breng het bestaande netwerk in kaart en sluit daarbij aan;
- 4 Sta open voor wat de ander te vertellen heeft en luister ook echt.’

‘Durf te mislukken. Soms is het teleurstellend, dan kom je niet zo ver als je wilde. Houd dan oog voor de kleine resultaten.’